

КАЖИМЕРА ИЛАКОВИЧ (1892–1983)

е родена във Вилнюс. Остава сирак в твърде ранна възраст. Завършва гимназия в Санкт-Петербург. Висше хуманитарно образование получава в Ягелонския университет, Краков, като преди това е посещавала и университетите в Оксфорд и Лондон. Кариерата ѝ на държавен служител започва от 1918 г., когато Полша получава независимост. Младата поетеса, по това време вече авторка на четири стихосбирки, е назначена в Министерството на външните работи като сътрудник за специални поръчения при кабинета на министъра. По-късно работи във Военното министерство и дълго време е личен секретар на строителя на новата полска държава маршал Юзеф Пилсудски. От 1936 г. тя отново е на работа във Външното министерство и когато избухва Втората световна война, е евакуирана заедно с

министерството в Румъния. Там живее в град Клуж и се издържа чрез преподаване на чужди езици. След завръщането си в Полша през 1947 г. тя е принудена да живее в Познан, където остава до дълбока старост, самотна, изгубила зрението си.

Първата ѝ поетична книга – Икарови полети (Ikarowe loty) излиза през 1912 г. в Краков, след което Кажимера Илакович издава няколко десетки книги. Пише и поезия за деца. Превежда творби на Гьоте, Шилер, Петъофи, Ади, а също така и Анна Каренина на Толстой.

Получила е държавна награда през 1935 г. и наградата на град Познан през 1957 г.

Интересно е да се знае, че през 1936 г. Кажимера Илакович посещава България като гост на Българо-полското дружество. Ето какво пише пловдивският вестник „Юг“ на 18.IX.1936 г.: „Полската поетеса г-ца Кажимера Илакович, идеца от Варна, пристигна в града ни, където ще остане до неделя, когато ще отпътува за София. Както във Варна, така и тук, и в София г-ца Илакович ще държи сказка за създателя на новата полска държава и борец за независимостта ѝ Пилсудски. Сказката ще бъде на френски език довечера в 6 и половина часа в Салона „Кудоглу“.“

Други вестници също публикуват съобщения и интервюта с гостенката от Полша.

Методи Ковачев, син на известния поет и преводач от Пловдив Йордан Ковачев, съхранява снимка на поетесата с група пловдивски интелектуалци пред

тогавашния Клуб на културните дейци. (За съжаление качеството на старата фотография не позволява отпечатването ѝ)

Стихове на Кажимера Илакович са превеждани на български език от Дора Габе (в антологията Полски поети, 1922 г.) и по-късно, през трийсетте години, от Слава Щиплиева. За нея вж. още „Славянски диалози“, 2004, 1, с. 22–23.

TYLKO WIECZYR

Jest już tylko wieczór, Jezu, tylko wieczór!
 Cały dzień się sterał, okaleczał:
 odrąbano godziny, minuty opadły
 i ocalał tylko wieczór od zagłady,
 tylko wieczyr, Jezu, tylko wieczyr.
 Wieczór pełen skaz i pełen gwiazd
 ofiarujęm tobie, nim do szczętu zgasł.
 To, co krwią i słowem broczy
 – oczyść;
 co rozdarte w bezrozumnym szale
 – zalecz;
 zło z piekła, pokuszenie – kto wie – może z nieba
 – przebacz.
 Niech będzie, jaki chce, ale przy tobie, z tobą – pokój
 daj rzeszom,
 póki czas... Bo już tylko wieczór został, Jezu, tylko wieczór!

САМО ВЕЧЕРТА

Само вечерта остана, Боже, само вечерта!
 Цял се изхаби денят, посърна и осакатя:
 часовете му – отсечени, минутите му – рана,
 всичко вече там е мъртво, само вечерта остана,
 само вечерта, Исусе, само вечерта.
 Вечерта, с пороци пълна и звездици ясни,
 даваме ти в жертва, докато съвсем угасне.
 Всичко, що сме омърсили с кръв и слово –
 очисти го ти отново;
 всички наши безразсъдни съсипни –
 излекувай, въздигни;
 зло от ада и съблазън,
 със която ни изпитваш ти –
 Боже, опрости.
 На гълпите дай навреме мир,
 дай на всеки хляба и солта...
 Само вечерта остана, Боже, само вечерта!

PRZESZEDŁ PO ŁĄKACH ZACHÓD

Przeszedł po łąkach zachód,
przeszedł po łąkach zapach,
włóczą się jeszcze, jeszcze...
Ja za tymi gąskami,
ja za tymi łąkami
spieszę.

I biegnę nieprzytomnie...
Wołają, płaczą po mnie,
nie chcą wierzyć,
że za tymi łąkami,
zachodami, zapachami
ta sama wieczność leży.

KRADNĄ LAS

Ujrzeć ich w lesie jeszcze, jeszcze raz:
stoją między brzożami, brody mają po pas,
oczy wielkie, niebieskie, nieszczerze
opuścili na ręce, w których dzierżą siekiery.
Konwalie ławą bielą się pomiędzy nami
spokojne
i bosc...

Blisko tuż... Boże, co się stanie,
gdy oczy i siekiery błękitne podniosą?!

NIC NIE JEST MIŁE

Zmęczył mnie, opustoszył wysiłek,
nic mi już nie jest miłe:

ani człowiek-przyjaciel, ni wróg, rzecz oczywista,
ni Tamiza, ni Sekwana, ni Wisła.

Wszystko już było – zawodne i znikome –
Szekspir i Goethe, i Homer.

Więc tylko jeszcze – kół po drogach skrzyp
i gorzkie mięty, i kwitnienie lip,

i świergotanie w rowach, i po miedzach tajne,
i serca wierne, małe i zwyczajne...

I rzeki – byle nikomu nie znane –
i dzieła – byle jeszcze nie czytane...

I znowu cały świat, co swoją tęczę
znów mnie opasał i znowu mnie dręczy.

ПО ЛИВАДИТЕ ЗАЛЕЗЪТ МИНА

По ливадите залезът мина,
мина мирисът на детелина.
Те все още пред мене се носят...
Аз след гъските ходя,
сред ливадите бродя –
боса.

Омагьосана тичам към здрача...
И ме викат, и страдат, и плачат –
не разбират, че нейде далече,
зад ливади и залези сини
и зад мириса на детелини
чака същата вечност.

КРАДАТ ГОРАТА

Да ги зърна пак и пак в гората гъста:
те са сред брезите, а брадите им – до
кръста;
спуснали очи големи, сини и лукави
връз ръцете си, държащи остри брадви.
Между нас белеят момини сълзи
невинни...

Боже мой, какво ще стане,
щом надигнат в миг очи и брадви сини?

НИЩО НЕ МИ Е МИЛО

Уморена съм, опустошена и без сили,
нямам вече близки, нямам вече мили.

Нито за приятел, нито за враг мисля,
ни за Темза, ни за Сена, ни за Висла.

Вече всичко беше в тоз живот лъжовен:
Омир, Шекспир, Гьоте и Бетховен...

Все пак има още скърцане на колела
и горчива мента, и цъфтене на липа,

чуруликане в бразди раззеленени,
и сърца на птици, малки и обикновени...

И реки сред върбалаци сплетени,
и творби все още непрочетени...

Тъй ме е прегърнал със дъгата този свят,
че ме упоява неговият аромат.

PEJZAŻ

W cichych ogrodach, ogrodach tęsknoty,
piasek na ścieżkach jest biały i złoty;
na wielkich łąkach, na łąkach tęsknicy
storczyki stoją jak świeca przy świecy,
a szum rozlanej jak wąż wkoło rzeki
tak mi zamyka, zamyka powieki!

W cichych ogrodach jest światło majowe:
śpią w trawie smoki kosmate i płowe,
śród bzów kwitnących, omdlały z zapachu
wielki jednoróg przystanął bez strachu,
już śpi, już oczy przed światłem zaciska,
a bzów kiść wielka wyziera mu z pyska.

Zegar ogromną wskazówką słoneczną
jakąś godzinę pokazał odwieczną;
na wygładzonym i lśniącym kamieniu
spoczęło Szczęście... W jednym oka mgnieniu
zrzuciło skrzydła rajskie, pióra pawie
i jako polny konik – znikło w trawie.

Fontanna w paproć spowita i bluszcze
przezystą wodę przelewa i pluszcze
z basenu, wparty w kamienie i zielska,
potężny wicher wyziera w pół cielska,
rozzucił ręce, rozpostarł skrzydlika,
a woda w pył mu się o pierś rozpryska.

ПЕЙЗАЖ

В тихи градини, градини на бляна –
златна пътека от пясък и пяна;
греят в ливади, ливади горещи
на орхидеите тъжните свещи;
песен приспивна реката повтаря,
моите клепки затваря, затваря!

В тихите майски градини – без грижи
спят между храстите змейове рижи;
зашеметен от дъха на цветята,
смел еднорог е поспрял сред лехата,
спи и в очите му слънце се плиска,
китка от люляк в муцуната стиска.

Лъч в циферблата огромен залязва,
час вековечен стрелката показва;
райското Щастие там си почива
върху скала изравнена и сива...
После то мигом захвърля крилата
и се изгубва – шурец във тревата.

Пръска фонтанът, обвит във бръшляни,
струи пречисти, от слънце пияни;
а от басейна сред камъни неми
вихър внезапен току се възме,
маха с крила и с гърдта си могъща
в цветен прах водните струи превръща.

Превод от полски: **Иван Вълев**